

Afwikkeling keuzelegaat: vóór 2001 gerijpte rente belast in box 1

23 augustus 2010

Een schuld die ontstaan is door de uitoefening van een keuzelegaat, kan niet worden aangemerkt als een schuld uit hoofde van de verdeling van een nalatenschap. Die vaststelling heeft verstrekkende gevolgen bij de afwikkeling van oude keuzelegaten. Als de legataris de inbrengschuld mét de daarop bijgeschreven rente aflost, wordt de rente voor zover die vóór 2001 is gerijpt, alsnog bij de schuldeisers – meestal de kinderen/erfgenamen – progressief belast. Dat geldt ook, zo heeft de Hoge Raad beslist, als de aflossing van de schuld plaatsvindt door vermenging bij het overlijden van de legataris.

Een ondernemer-erflater kan er bij testament voor kiezen om zijn partner niet als erfgenaam te benoemen, maar die wel een of meer keuzelegaten – voor specifiek aangewezen goederen, zoals bijvoorbeeld de ouderlijke woning – toe te kennen, tegen inbreng van de waarde. De legataris, de langstlevende partner, kan dan na het overlijden van de erflater kiezen of hij/zij de gelegateerde goederen uit de nalatenschap wil overnemen. Doet de legataris dat, dan ontstaat er een schuld aan de erfgenamen, meestal de kinderen. Die verkrijgen zo een vordering op hun langstlevende ouder. Die vordering is in beginsel rentedragend. Vrijwel altijd heeft de erflater daarbij bepaald dat de erfgenamen de aflossing van de inbrengschuld plus rente pas kunnen opvorderen als de legataris komt te overlijden (of bij hertrouwen of gaan samenwonen als ware hij/zij getrouwd).

Deze erfstelling was ook aan de orde bij Karel de Geus. De Geus had één kind, zijn zoon Patrick, en die had hij in zijn testament tot enig erfgenaam benoemd. De Geus had zijn vrouw Anna bij testament een keuzelegaat toegekend, tegen inbreng van de waarde.

De Geus overleed in 1979. Anna riep het keuzelegaat in, en moest daarvoor € 765.878 in de nalatenschap inbrengen. Dat gebeurde niet; zij bleef dat bedrag rentedragend schuldig. De nalatenschap vererfde aan enig erfgenaam Patrick, waardoor die een rentedragende vordering van € 765.878 op zijn moeder verkreeg. Patrick kon de vordering plus rente pas opeisen bij het overlijden van zijn moeder.

Anna overleed in 2002, Patrick was haar enige erfgenaam. Door Anna's overlijden kwamen vordering en schuld in één hand: Patrick erfde de schuld, inclusief de vanaf 1979 bijgeschreven rente, die wijlen zijn moeder aan hem had.

De inspecteur stelde dat die vermenging, het samenkomen van vordering en schuld in één hand, tot gevolg had dat Patrick de rente op de vordering op zijn moeder – door verrekening – had ontvangen. Die rentevergoeding had voor het overgrote deel betrekking op de periode vóór 1 januari 2001, het tijdstip van invoering van de nieuwe wet inkomstenbelasting. De inspecteur berekende de vóór 2001 gerijpte rente op € 452.266. Dat bedrag rekende hij tot Patrick's inkomen in box 1 over 2002. De inspecteur paste daarbij de overgangsregeling toe, die de wetgever heeft getroffen bij de invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001. Volgens die regeling is de rente die vóór 1 januari 2001 is gerijpt en die ná die datum wordt ontvangen, alsnog belast in box 1 in het jaar van ontvangst. Die heffing kan achterwege blijven, maar dan moet er voldaan zijn aan de daarvoor in de wet gestelde voorwaarden. En dat was volgens de inspecteur in de gegeven situatie niet het geval.

In de daarop volgende procedure hebben Hof Den Haag en de Hoge Raad zich over deze kwestie gebogen. De belastingrechter was het met de inspecteur eens dat vermening een vorm van 'verrekening' is, die leidt tot belastingheffing over inkomsten.

De inspecteur had ook terecht gesteld dat niet voldaan was aan de voorwaarden om de belastingheffing over de 'oude' rente achterwege te laten. De overgangswetgeving biedt die mogelijkheid uitsluitend voor schulden (en de daarmee corresponderende vorderingen) die zijn ontstaan bij de verdeling van een nalatenschap. En daarvan was in de berechte situatie geen sprake: de schuld was ontstaan door uitoefening van een keuzelegaat. De legataris – de moeder – was geen erfgenaam, zodat de schuld per definitie niet kon worden aangemerkt als een schuld uit hoofde van de verdeling van de nalatenschap.

MA. DAT KEUZELEGAAT VAN JOU, GAAT MIJ
BAKKEN MET GELD KOSTEN! KUN JE NIET ALSNOG
WAT ANDERS KIEZEN?

Commentaar

Dit arrest is de nekslag voor keuzelegaten die vóór 2001 zijn uitgeoefend. Een progressieve belastingheffing over de vóór 2001 gerijpte rente is niet te verteren. Te meer omdat de schuldenaar/legataris die rente fiscaal niet in aftrek kan brengen. De overgangswetgeving voor oude rente is op dit punt volstrekt onevenwichtig.

Dit arrest betekent voor veel estate-planners dat zij een slecht-nieuws gesprek met hun cliënt moeten gaan voeren. Met dit arrest staat vast dat de progressieve heffing over de oude rente niet te vermijden is, ook niet door de afwikkeling van de inbrengschuld uit te stellen tot het overlijden van de langstlevende ouder. Deze uitspraak is de tweede in korte tijd waarbij oude, vóór 2001 gerijpte rente op een nalatenschapvordering tot progressieve belastingheffing leidt: zie ook [BelastingBelangen 2010, nr. 3: Een verkeerd testament: vóór 2001 gerijpte rente belast in box 1.](#)